

Zagadnienie węzła małżeńskiego w doktrynie katolickiej a perspektywa zielonoświątkowa. Studium porównawcze wybranych elementów nauczania

Kościół pentekostalny odnotowują najbardziej dynamiczny rozwój wśród wspólnot chrześcijańskich na świecie. Część z nich od 1972 r. prowadzi dialog z Kościołem katolickim. W jego historii można wyróżnić sześć faz, z których ostatnia zakończyła się w 2015 roku¹. W Polsce wyznawcy tego nurtu wyznaniowego w zdecydowanej większości skupieni są wokół Kościoła Zielonoświątkowego w RP. Również w naszej ojczyźnie, co odzwierciedlają dane Głównego Urzędu Statystycznego z 2016 r.², liczba członków tej denominacji systematycznie wzrasta. Wobec zaistniałych okoliczności zasadne jest, aby rozwijać trwający dyskurs teologiczny pomiędzy tradycją katolicką a zielonoświątkową.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie wybranych elementów doktryny Kościoła zielonoświątkowego i Kościoła katolickiego, dotyczących zagadnienia instytucji małżeństwa, oraz wykazanie najważniejszych podobieństw i różnic w ich nauczaniu. Artykuł nie wyczerpuje tematyki w całości z racji na jej dużą złożoność. Ma służyć lepszemu poznaniu i zrozumieniu nauczania omawianych Kościołów i wpisać się w szeroko pojęty dialog ekumeniczny. Autor posłużył się do-

Ks. MARIUSZ KOCOŁ – prezbiter archidiecezji częstochowskiej, mgr-lic. teologii, absolwent Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Częstochowskiej w Częstochowie, doktorant Uniwersytetu Opolskiego, Wydziału Teologicznego, członek Polskiego Towarzystwa Teologicznego.

¹ PONTIFICAL COUNCIL FOR PROMOTING CHRISTIAN UNITY, *Dialogue with Pentecostals Last published documents of the Joint International Commission for Catholic-Pentecostal Dialogue*, w: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/sub-index/index_pentecostals.htm, [01. 09. 2017].

² GUS, DEPARTAMENT BADAŃ SPOŁECZNYCH I WARUNKÓW ŻYCIA, *Wyznania religijne w Polsce 2012–2014*, Warszawa 2016, 68.

kumentami Magisterium Kościoła Rzymskokatolickiego, Katechizmem Kościoła Katolickiego, Kodeksem Prawa Kanonicznego i opracowaniami teologicznymi w zakresie małżeństwa oraz oficjalnymi stanowiskami Kościoła Zielonoświątkowego w RP, a także innymi, dostępnymi publikacjami tejże wspólnoty.

Związek małżeński dla chrześcijan stanowi ogromną wartość. List do Hebrajczyków zawiera sformułowanie, na które w jednym ze swoich opracowań³ powołuje się biskup zielonoświątkowy Marek Kamiński: „We czci niech będzie małżeństwo pod każdym względem” (Hbr 13, 4). Ten wyjątkowy charakter węzła małżeńskiego doczekał się wielu opracowań wśród pentekostalnych autorów. Katechizm Kościoła Katolickiego rodzinę, która tworzona jest przez małżonków, nazywa „podstawową komórką życia społecznego”⁴. Stwierdzenie to, a także fakt wielokrotnego podejmowania tej problematyki zarówno w oficjalnych dokumentach Magisterium, jak również w innych opracowaniach teologów katolickich, świadczy o tym, iż dla strony katolickiej temat ten jest również niezmiernie ważny.

1. Małżeństwo jako „dzieło Boże”

Biblia – a szczególnie Księga Rodzaju – ukazuje małżeństwo jako pochodzące nie z ustanowienia ludzkiego, ale z ustanowienia samego Boga. Powołanie do niego jest wpisane w naturę mężczyzny i kobiety wychodzących z ręki Stwórcy. Miłość małżeńska została w szczególności sposób pobłogosławiona. Przeznaczona została do tego, by była płodna, urzeczywistniając się w dziele zachowania stworzenia. Widać to wyraźnie w słowach: „Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (Rdz 1, 28). Miłość małżonków umożliwia udział w stwórczej miłości Bożej do kształtowania przyszłego oblicza świata. Jest siłą wiążącą dwojga ludzi, która swe źródło ma przede wszystkim w Bogu, gdyż to On jest miłością (1 J 4, 8). Człowiek uczestniczy w miłości Bożej, próbując ją naśladować. Obdarzanie drugiej istoty ludzkiej miłością sprawia, że rozwija się, osiągając swoją pełnię⁵. Zarówno strona pen-

³ M. KAMIŃSKI, *Prawo małżeńskie Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, w: *Prawo małżeńskie Kościołów chrześcijańskich w Polsce a forma wyznaniowa zawarcia małżeństwa cywilnego*, red. T. Zieliński – M. Hucal, Warszawa 2016, 205.

⁴ KKK 2207.

⁵ A. KOKOSZKA, *Moralność życia małżeńskiego. Sakramentologia moralna. Część III*,

tekostalna, jak i katolicka zaznacza swój biblijny fundament doktrynalny⁶. Wobec tego nie może dziwić fakt, iż obydwie podzielają opinię o Bożym ustanowieniu instytucji małżeństwa oraz stoją na stanowisku, iż małżeństwo – zgodnie z Bożym zamysłem – może być zawarte jedynie między mężczyzną a kobietą, których nie łączy bliskie pokrewieństwo. Związki homoseksualne jako niezgodne z wolą Bożą, nie są uznawane⁷.

2. Sakramentalność i świętość małżeństwa

Tradycja Kościoła katolickiego w małżeńskiej wspólnotie osób ochrzczonych dostrzega znamię sakramentu. Prawda ta została wyrażona w wielu orzeczeniach dogmatycznych, m.in. w Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*⁸. Chrystus ustanawiając ten sakrament, według doktryny Kościoła, nadał – już istniejącej instytucji małżeńskiej – nową treść i znaczenie. Przywrócił zamysł samego Stwórcy wobec niej⁹. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. zawiera stwierdzenie, iż małżeństwo między ochrzczonymi zostało przez Chrystusa podniesione do godności sakramentu oraz że nie może istnieć ważna umowa małżeńska ochrzczonych, która nie byłaby sakramentem. Sakrament nie jest czymś dodanym do małżeństwa, ale sam jest małżeństwem, źródłem łaski i świętości. Małżonkowie są dzięki temu umocnieni do wiernego wypełniania obowiązków swojego stanu¹⁰. Jezus, nadając nowy i głębszy sens instytucji małżeństwa,

Tarnów 2005, 13-15; Zob. P. JAGIELLO, *Małżeństwo o podwójnym skutku w Prawie Wewnętrznym Kościoła Zielonoświątkowego w RP*, „Acta Erasiana” 13 (2016), 28. 31.

⁶ PONTIFICAL COUNCIL FOR PROMOTING CHRISTIAN UNITY, *Report of the Fifth Phase of the International Dialogue Between Some Classical Pentecostal Churches and Leaders and the Catholic Church (1998-2006)* 264, w: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/eccl-comm-docs/rc_pc_chrstunidoc20060101_becoming-a-christian_en.html, [01. 09. 2017]; *Wyznanie wiary Kościoła Zielonoświątkowego w Polsce*, w: E. CZAJKO, *Nasza wiara. Próba dogmatyki zielonoświątkowej*, Warszawa 2014, 15.

⁷ *Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeństwa, rozwodu, powtórnego małżeństwa oraz planowania rodziny*, Warszawa 2010, w: http://kz.pl/kzw/stanowiska-kosciola-zielonoswiatkow_ego, [01. 09. 2017]; KKK 1603.

⁸ CONCILIUM VATICANUM II, *Constitutio pastoralis de Ecclesia in Mundo huius temporis „Gaudium et spes”* (KDK) 48, AAS 58 (1966), 1068, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”*, w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 2002, 564.

⁹ A. KOKOSZKA, *Moralność życia małżeńskiego*, 17-18.

¹⁰ *Kodeks Prawa Kanonicznego (KPK)* kan. 1055 § 1-2. Por. P.M. GAJDA, *Prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego*, Tarnów 2005, 35-36.

technął w nią nowego ducha. Poprzez sakramentalny znak wzajemna przynależność małżonków jest rzeczywistym obrazem samego stosunku Chrystusa do Kościoła¹¹.

Kościół zielonoświątkowy nie widzi w węźle małżeńskim charakteru sakramentalnego¹². Podstawowe kwestie doktrynalne zawiera w Stanowisku Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeństwa, rozwodu, powtórnego małżeństwa oraz planowania rodziny. Jak zaznaczono już wcześniej, małżeństwo uważa za instytucję ustanowioną przez Boga, jedyną przed upadkiem człowieka. Otrzymało od Niego szczególne błogosławieństwo, w związku z tym jest powołane do świętości¹³. Stanowi ono najważniejszą ze wszystkich relacji międzyludzkich. Zgodnie z zapisem biblijnym – Rdz 2, 24; Mt 19, 5; Mk 10, 7; Ef 5, 31 – „opuści mąż ojca swego i matkę swoją i złączy się z żoną swoją i staną się jednym ciałem”, przewyższa swoim znaczeniem więzi z domem rodzinnym. Małżeństwo to związek cielesno-duchowy dwojga ludzi. Owe zjednoczenie ma fundamentalne znaczenie dla rozwoju więzi małżonków. W momencie ślubu rodzi się związek jednego ciała bez dominacji, rywalizacji czy źle rozumianego partnerstwa. Celem małżonka nie jest już życie dla siebie, lecz dla drugiej osoby¹⁴.

Sakrament małżeństwa, według katolików, skutkuje wzrostem łaski uświęcającej i otrzymaniem łask uczynkowych, potrzebnych w prowadzeniu wspólnego życia. Sprowadza na małżonków łaskę obecności samego Chrystusa i uświęcającej mocy Ducha Świętego. Jezus stale im towarzyszy, by udoskonalić, umocnić i wesprzeć ich wzajemną miłość. Małżonkowie, zyskując udział w Boskiej, doskonałej miłości Chrystusa, nie tracą niczego z prawdziwie ludzkiej miłości oblubieńczej, która naturalnie łączy mężczyznę i kobietę w osobową wspólnotę życia. Znak sakramentalny ceremonii ślubnej, wyrażający wzajemną zgodę na zawarcie związku, jest dopełniony aktem współżycia cielesnego. Całość sprawia, że wzajemne oddanie się małżonków staje się nieodwołalnym darem cielesno-duchowym. W ten sposób ukazuje się w pełni świętość chrześcijańskiego związku małżeńskiego¹⁵.

¹¹ A. KOKOSZKA, *Moralność życia małżeńskiego*, 17-18.

¹² Z. JÓZEFOWICZ, *W co wierzą zielonoświątkowcy?*, „Chrześcijanin” (2003) 7-8, 14; *Studia i Dokumenty Zielonoświątkowe, Duszpasterstwo*, red. Z. Józefowicz, Warszawa 2002, 8.

¹³ P. JAGIELLO, *Małżeństwo o podwójnym skutku*, 31.

¹⁴ *Wprowadzeniu do nauki o Biblii oraz doktryny i praktyki ruchu zielonoświątkowego*, red. E. Bednarz – R. Tomaszewski, Warszawa 2010, 478-480.

¹⁵ IOANNES PAULUS II, *Adhortatio apostolica de familiae christianae muneribus in Mun-*

3. Jedność związku małżeńskiego

Szczególnym przymiotem małżeństwa jest jego jedność. Przyczynia się ona do trwałości związku jednego mężczyzny z jedną kobietą. Owa monogamia sprzeciwia się wielożeństwu (poligamii) oraz wielomęstwu (poliandrii)¹⁶. Prawda ta wynika bezpośrednio z Pisma Świętego. Obok biblijnego Adama z Księgi Rodzaju nie ma innej kobiety niż Ewa, przy której także nie dostrzegamy innego niż Adam mężczyzny. Mimo że księga ta w dużej mierze ma charakter symboliczny, to jednak powyższy fakt potwierdza Boży zamysł co do monogamicznego charakteru instytucji małżeństwa, który został naruszony przez grzech pierwszych rodziców i słabość ludzką¹⁷. Stary Testament zawiera fragmenty, w których jest mowa o sytuacji, gdy jeden mężczyzna posiada kilka żon. Pierwszym biblijnym poligamistą był potomek Kaina – Lamek (Rdz 4, 19). Także patriarchowie niekiedy nie poprzestawali na jednym związku małżeńskim. Abraham – na prośbę swojej bezpłodnej żony Sary – wziął za żonę jej niewolnicę Hagar i spłodził z nią syna (Rdz 16, 1-6). Jakub posiadał dwie żony, Leę i Rachelę (Rdz 29, 16–30), oraz dwie nałożnice – Bilhę i Zilpę (Rdz 30, 4,9). Królowie izraelscy bardzo często praktykowali wielożeństwo. Salomon „miał siedemset żon-księżniczek i trzysta żon drugorzędnych” (1 Krl 11, 3). Liczba ich miała na celu wyrażenie prestiżu monarchii¹⁸. Chrystus podczas swojej publicznej działalności odwołuje się do jedności małżeństwa (Mt 19, 4-5). Zaznacza, że co prawda doszło do tradycji wielożeństwa wśród pogan i Żydów, ale „od początku tak nie było” (Mt 19, 8). W związku z tym przywrócił to, co Bóg pierwotnie zamierzył w kwestii małżeństwa. Nauka Ewangelii w tej materii jest jasna – małżeństwo na początku było i powinno być monogamiczne – „Bóg stworzył ich jako mężczyznę i kobietę: dlatego opuści człowiek ojca swego i matkę i złączy się ze swoją żoną, i będą oboje jednym ciałem. A tak już nie są dwoje,

do huius temporis „Familiaris consortio” 13, AAS 74 (1982), 94-95, JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostolska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym „Familiaris consortio”*, w: JAN PAWEŁ II, *Dziela zebrane*, t. 2: *Adhortacje*, Kraków 2006, 77; A. KOKOSZKA, *Moralność życia małżeńskiego*, 19-22.

¹⁶ P.M. GAJDA, *Prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego*, 32.

¹⁷ E. STANIEK, *Uwierzyć w Kościół*, w: http://mateusz.pl/ksiazki/es-uwk/es-uwk_ii_06.htm, [01. 09. 2017].

¹⁸ J. SALIJ, *Wielożeństwo w Piśmie Świętym*, „W drodze” 444 (2010) 08, w: <http://prasa.wiara.pl/doc/621348.Wielozenstwo-w-Pismie-Swietych>, [01. 09. 2017].

lecz jedno ciało” (Mk 10, 6-8)¹⁹. Prawdę tę podziela zarówno strona katolicka, jak i pentekostalna²⁰.

4. Nerozerwalność

Oprócz jedności, małżeństwo chrześcijańskie charakteryzuje się także nerozerwalnością. Ewangelia, zarówno według św. Mateusza, jak i św. Marka, zawiera słowa Jezusa: „Co więc Bóg złączył, niech człowiek nie rozdziela” (Mt 19, 6; Mk 10, 9). Chrystus wskazuje na Boga jako tego, który cementuje przymierze małżeńskie. Również w Listach Apostolskich znajdujemy wskazanie św. Pawła: „żona niech nie odchodzi od swego męża! Gdyby zaś odeszła, niech pozostanie samotną albo niech się pojedna ze swym mężem. Mąż również niech nie odda żony” (1 Kor 7, 10-11). Pismo Święte wyraźnie zaznacza, że instytucja małżeńska, pobłogosławiona i chroniona przez Boga, ma być zawarta z jedną osobą na całe życie.

Kościół Zielonoświątkowy w RP podążając za biblijnymi wskazaniami, przyjmuje nerozerwalny charakter małżeństwa, a rozwód nazywa złem. Jest to ogólna zasada, od której w szczególnych przypadkach uznaje dwa wyjątki. Uzasadnienie pierwszego Kościół dostrzega w słowach samego Jezusa (tzw. klauzula Mateuszowa) – „poza wypadkiem nierządu” (Mt 5, 32; 19, 9)²¹. Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła nie zawiera w sobie szerszego objaśnienia tej kwestii. Znajduje się ono w jednym z artykułów opublikowanych w czasopiśmie tejże wspólnoty „Chrześcijanin”. Występujący w klauzuli grecki termin *porneia* autor tłumaczy jako „trwałą zdradę fizyczną”. Mowa tutaj o zdradzie, która nie była jednorazowym grzechem. W takim wypadku wierny przynaglony jest do działań mających na celu pojednanie. Trwała sytuacja, której osoba zdradzająca nie chce zaprzestać, mimo napomnień i gotowości osoby zdradzanej do przebaczenia – zgodnie z wykładnią – jest okolicznością zezwalającą na opuszczenie zdradzającego²². Drugim wyjątkiem jest tzw. klauzula Pawłowa (1 Kor 7, 11. 15)²³. Dotyczy sytuacji

¹⁹ P.M. GAJDA, *Prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego*, 24. 32.

²⁰ *Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeństwa*, w: <http://kz.pl/kzw/stanowiska-kosciola-zielonoswiatkowego>, [01. 09. 2017]; KKK 1664.

²¹ *Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeństwa*, w: <http://kz.pl/kzw/stanowiska-kosciola-zielonoswiatkowego>, [01. 09. 2017].

²² T. JÓZEFOWICZ, *Rozwód w Kościele?*, „Chrześcijanin” (2011) 1-6, 32-33.

²³ *Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeń-*

małżeństwa osoby wierzącej z niewierzącą. „Jeśli niewierzący chciałby odejść” – jak wyjaśnia słowa Apostoła Pawła autor artykułu – „to niech odejdzie”. Uzasadnione jest to przekonaniem, iż osoby wierzące, jeśli jest to w ich możliwości, powinny żyć w zgodzie ze wszystkimi. Te dwa wyjątki od powszechnej reguły nie stanowią automatycznej zgody na rozwód. Konieczne w takich sytuacjach jest duszpasterskie rozpoznanie każdego przypadku. Autor podkreśla, iż małżeństwo to zbyt ważna wspólnota, aby decyzja o opuszczeniu małżonka podejmowana była pochopnie. Należy ją odpowiednio rozważyć. Najodpowiedniejszym sposobem jest rozmowa z pastorem i wykwalifikowanym chrześcijańskim doradcą rodzinnym²⁴. Zawarcie ponownego małżeństwa możliwe jest po duszpasterskim rozpoznaniu konkretnego przypadku przez pastora, którego osąd winien kierować się nie tyle dyscypliną kościelną, ile sumieniem²⁵. Osobami duchownymi, Starszymi Zboru i Diakonisami nie mogą być rozwiedzeni. Kościół uznaje za ważny każdy związek małżeński, który został zawarty w sposób społecznie uznawalny za formalny, co w praktyce skutkuje tym, iż w przypadku konwersji małżonków na pentekostalizm akt zaślubin nie jest powtarzany²⁶.

Kodeks Prawa Kanonicznego, ujmując doktrynę katolicką, stanowi, iż zawarte małżeństwo, które zostało dopełnione poprzez akt cielesny, nie może być rozwiązane „żadną ludzką władzą i z żadnej przyczyny, oprócz śmierci”²⁷. Encyklika „*Gaudium et Spes*” Soboru Watykańskiego II wskazuje na głębokie zjednoczenie małżonków oraz dobro potomstwa, wymagające pełnej wierności i nierozdzielnej jedności dwojga osób²⁸. Trwałość węzła małżeńskiego ma charakter zarówno wewnętrzny, jak i zewnętrzny. Nie może być rozwiązany ani przez tych, którzy zdecydowali się go zawrzeć, ani też przez kierujących daną społecznością. Także małżeństwo zawarte przez osoby nieochrzczone, jak wynika z prawa naturalnego, jest uważane za ważne. Od tej powszechnej reguły istnieją dwa wyjątki, kiedy małżeństwo ważne zawarte może być rozwiązane²⁹. Pierwszy odnosi się do małżeństwa niedopełnionego,

stwa, w: http://kz.pl/kzw/sta_nowiska-kosciola-zielonoswiatkowego, [01.09.2017].

²⁴ T. JÓZEFOWICZ, *Rozwód w Kościele?*, „Chrześcijanin” (2011) 1-6, 32-33.

²⁵ Tamże, 32-35; M. KAMIŃSKI, *Prawo małżeńskie Kościoła Zielonoświątkowego*, 210.

²⁶ M. KAMIŃSKI, *Prawo małżeńskie Kościoła Zielonoświątkowego*, 207.212.

²⁷ KPK, kan. 1141.

²⁸ KDK 48, AAS 58 (1966), 1068, SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, 564.

²⁹ P.M. GAJDA, *Prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego*, 33-34.

które może być rozwiązane „ze słusznej przyczyny” papieską dyspensą. Mogą o nią prosić zarówno obydwie strony lub tylko jedna, choćby druga nie wyrażała aprobaty na to działanie³⁰. Drugi wyjątek dotyczy związku małżeńskiego osób nieochrzczonych. Na mocy tzw. przywileju Pawłowego (1 Kor 7, 11.15) zostaje ono rozwiązane dla dobra wiary małżonka, który przyjął chrzest. Ma to miejsce przez sam fakt zawarcia nowego małżeństwa przez stronę ochrzczoneą, jeśli strona nieochrzczona odeszła³¹. Egzegeza katolicka wyraz *porneia* występujący w Ewangelii wg. św. Mateusza (5, 32; 19, 9) tłumaczy jako *prostyucja*, który był technicznym określeniem nieprawych związków, np. mężczyzny i jego macochy. Były one potępiane już w Księdze Kapłańskiej (18, 8; 20, 11) i przez samego św. Pawła (1 Kor 5, 1). Oznacza to, że wskazane fragmenty nie mówią *de facto* o rozwodzie, ale o stwierdzeniu nieważności zawartego małżeństwa. Praktykę taką Kościół katolicki podtrzymał w odniesieniu do nieważnie zawartych węzłów małżeńskich³².

5. Otwartość na płodność

Jak zostało już zaznaczone, Pismo Święte ukazuje miłość małżeńską jako otwartą na płodność, urzeczywistniającą się w dziele zachowania stworzenia i kształtowania przyszłego oblicza świata. Błogosławieństwo Boga wyraża się w nakazie „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (Rdz 1, 28)³³.

Kościół katolicki naucza, iż głównym celem małżeństwa, oprócz wspólnego dobra, jest zrodzenie i wychowanie potomstwa³⁴. Stanowi ono jego najcenniejszy dar. Ten obowiązek małżonków jest ich główną misją, którą winni wypełniać w poczuciu ludzkiej i chrześcijańskiej odpowiedzialności oraz z szacunkiem pełnym uległości wobec Boga³⁵. W związku z powyższym stosowanie antykoncepcji jest działaniem we-

³⁰ KPK, kan. 1142.

³¹ Tamże, kan. 1143.

³² G. RAVASI, *Wyjątek porneia*, „Przewodnik Katolicki” 26 (2014) 4, w: <https://www.przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2014/Przewodnik-Katolicki-4-2014/Przewodnik-liturgiczny/Wyjatek-porneia>, [01. 09. 2017].

³³ A. KOKOSZKA, *Moralność życia małżeńskiego*, 13-15; Zob. P. JAGIELLO, *Małżeństwo o podwójnym skutku*, 28. 31.

³⁴ KPK, kan. 1055 §1.

³⁵ KDK 50, AAS 58 (1966), 1071, SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, 566; zob. KPK, kan. 1061.

wnętrze złym. Zgodne natomiast z obiektywnymi kryteriami moralności są metody planowania rodziny polegające na okresowej wstrzeźliwości seksualnej, samoobserwacji i odwoływaniu się do okresów nieplodnych. Sprzyjają one poszanowaniu swych ciał przez małżonków oraz zachęcają do wzajemnej troski i czułości³⁶. Każde zamierzone jako cel lub środek przerwanie ciąży jest złem i sprzeciwia się prawu moralnemu³⁷. Kościół wyraża szczere współczucie parom dotkniętym problemem nieplodności³⁸. Nie aprobuje jednak stosowania metody *in vitro*. Oddziela ona bowiem zapłodnienie od aktu małżeńskiego, który jest naturalną i przewidzianą przez Stwórcę metodą poczęcia dziecka. Widzi w niej zagrożenie spłodzenia dziecka poza małżeństwem. Metoda ta umożliwia daleko posuniętą selekcję genetyczną, która jest niezgodna z etyką katolicką. Moralny sprzeciw budzi także fakt, iż embriony ludzkie są traktowane przez lekarzy przedmiotowo³⁹. Pary borykające się z problemem nieplodności, Kościół zachęca do podjęcia różnorodnych form jej leczenia, zgodnych z moralnością katolicką, takich jak *naprotechnologia*⁴⁰. W przypadku, gdy pozostają one bezskuteczne, zachęcone są do okazania wielkoduszności poprzez adopcję opuszczonych dzieci lub pełnienie posług na rzecz bliźniego⁴¹.

Również Kościół zielonoświątkowy uznaje świętość pożycia płciowego w małżeństwie, które służy prokreacji. W kwestii planowania rodziny wyznacznikiem postępowania winno być chrześcijańskie sumienie. Wspólnota dopuszcza stosowanie środków antykoncepcyjnych, za wyjątkiem wczesnoporonnych. Aborcja uznawana jest za grzech⁴².

³⁶ PAULUS VI, *Litterae encyclicae de propagatione humanae prolis recte ordinanda „Humanae vitae”* 16, AAS 60 (1968), 492, PAWEŁ VI, *Encyklika o zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego „Humanae vitae”*, Kraków 1968, 13.

³⁷ KKK 2271; KDK 51, AAS 58 (1966), 1072, SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, 567-568.

³⁸ *Głos Prezydium Konferencji Episkopatu Polski w kontekście przygotowywanej ustawy o leczeniu nieplodności*. Warszawa 2015, w: <http://episkopat.pl/glos-prezydium-konferencji-episkopatu-polski-w-kontekście-przygotowywanej-ustawy-o-leczeniu-nieplodności-2>, [01. 09. 2017].

³⁹ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Instructio de quibusdam scientiae bioethicae quaestionibus „Dignitas personae”* 12-16, AAS 100 (2008), 865-869, KONGREGACJA NAUKI WIARY, *Instrukcja dotycząca niektórych problemów bioetycznych „Dignitas personae”*, Poznań 2008, 10-12.

⁴⁰ J. DUDAŁA, *In vitro czy naprotechnologia?*. „Tygodnik Gość Niedzielny” 18 (2009), w: <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/gn200918-invitro.html>, [01. 09. 2017].

⁴¹ KKK 2379.

⁴² *Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeń-*

W katalogu Stanowisk Kościoła Zielonoświątkowego w RP nie ma jednoznacznego odniesienia do zagadnień zapłodnienia pozaustrojowego⁴³. Czasopismo „Chrześcijanin” opublikowało w 2010 i 2012 roku artykuły Tomasza Józefowicza podejmujące tematykę metody *in vitro*. Autor zauważa, że Kościół zielonoświątkowy, podobnie jak inne Kościoły protestanckie, podąża w kierunku jej akceptacji. Stawiane są jednak pewne warunki, m.in. stosowanie pozaustrojowego zapłodnienia wyłącznie względem małżeństw. Zaleca się, by małżonkowie wpierw podjęli leczenie bezpłodności, następnie rozważyli wraz z duszpasterzem możliwość adopcji, dopiero na końcu zastanowili się nad skorzystaniem z metody *in vitro*⁴⁴. Kolejne uwagi dotyczą samego przeprowadzenia zabiegu. Nie może on wiązać się z selekcją zarodków ani mieć innych niż narodziny dziecka celów. Same zarodki muszą powstać wyłącznie z komórek konkretnych małżonków, którzy starają się o potomstwo. Należy wytworzyć taką liczbę embrionów, jaką dana rodzina jest w stanie po urodzeniu przyjąć do swojej rodziny⁴⁵.

Zakończenie

Katolicy i zielonoświątkowcy podkreślając wartość miłości małżeńskiej, zgodnie stoją na stanowisku, iż została ona ustanowiona i pobłogosławiona przez Stwórcę. W związku z powyższym jest powołana do świętości i cieszy się szczególnymi łaskami. Kościół katolicki dostrzega w niej znamię sakramentalne mające swoje źródło w nauczaniu Chrystusa. Prawdy tej Kościół zielonoświątkowy nie podziela.

Obydwie omawiane tradycje chrześcijańskie – powołując się na źródła biblijne – widzą w małżeństwie przymiot jedności. Może ono być zawarte przez jednego mężczyznę z jedną kobietą. Związki jednopłciowe nie mogą być utożsamiane z węzłem małżeńskim. Omawiane Kościoły przyjmują także nierozzerwalny charakter miłości małżeńskiej, dopuszczając w wyjątkowych sytuacjach pewne wyjątki. Kościół kato-

stwa, w: http://kz.pl/kzw/sta_nowiska-kosciola-zielonoswiatkowego, [01. 09. 2017]; W. CZAJKO, *Antykoncepcja po chrześcijańsku*, „Chrześcijanin” (2012) 7-12, 28.

⁴³ Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonoświątkowego w RP w sprawie małżeństwa, w: http://kz.pl/kzw/sta_nowiska-kosciola-zielonoswiatkowego, [01. 09. 2017].

⁴⁴ T. JÓZEFOWICZ, *Seks, rozwody, in vitro i aborcja*, „Chrześcijanin” (2010) 1-6, 82-86.

⁴⁵ TENŻE, *In vitro – zaproszenie do rozmowy*, „Chrześcijanin” (2012) 7-12, 49. Zob. M. WICHARY, *Zapłodnienie in vitro w polskiej dyskusji ewangelikalnej*, w: *Ewangelikalizm polski wobec wyzwań współczesności*, red. S. Smolarz, Wrocław 2013, 181-192.

licki akceptuje możliwość rozwiązania małżeństwa ważnie zawartego, ale niedopełnionego, oraz rozwiązanie małżeństwa osób nieochrzczonych dla dobra wiary osoby przyjmującej chrzest, na mocy tzw. przywileju Pawłowego. Pentekostalni aprobują możliwość rozwiązania węzła w przypadku inicjatywy niewierzącego małżonka (klauzula Pawłowa), a także z powodu zdrady małżeńskiej. Możliwość ponownego zawarcia związku małżeńskiego uzależniona jest od decyzji pastora.

Zarówno strona zielonoświątkowa, jak i katolicka podkreśla znaczenie pożycia małżeńskiego służącego prokreacji. Kościół katolicki zalicza je do głównych celów małżeństwa. Kościoły uznają prawo małżonków do planowania rodziny. Różnią się jednak w jego interpretacji. Podczas gdy pentekostalni dopuszczają stosowanie wszelkich metod antykoncepcyjnych, prócz wczesnoporonnych, katolicy za zgodne z kryteriami moralności uważają jedynie metody naturalne. Obydwie denominacje przeciwstawiają się stosowaniu aborcji, uznając ją za grzech. Wobec par małżeńskich borykających się z problemem niepłodności Kościół zielonoświątkowy, w odróżnieniu do katolickiego, widzi możliwość przeprowadzenia pozaustrojowego zapłodnienia metodą *in vitro*.

Jak można zauważyć na kanwie niniejszego artykułu nauczanie Kościoła katolickiego i Kościoła zielonoświątkowego odnośnie węzła małżeńskiego w wielu miejscach jest spójne. Rozbieżności doktrynalne spowodowane są m.in. odmiennymi metodami interpretacji tekstów biblijnych, a także różnymi założeniami aksjologicznymi. Nie zmienia to jednak faktu, iż wszelkie działania ekumeniczne, mające na celu zbliżenie rozdzielonych chrześcijan, winny być kontynuowane, także na polu studiowania zasad doktrynalnych i moralnych wspólnot wyznaniowych innych tradycji.

The Issue of Marriage in the Catholic Doctrine and the Pentecostal Perspective.

A comparative Study of Selected Elements of Teaching Summary

Pentecostalism is the most evolving Christian movement in the contemporary world. Some churches of this tradition have been engaged in a dialogue with the Catholic Church since 1972. Polish followers of this religious movement are largely centred around the Pentecostal Church

in Poland. This work shows selected doctrines of this Church and the Catholic Church regarding the issue of the institution of marriage. It also demonstrates the most important similarities and differences in their teaching.

Catholics and Pentecostals emphasize the value of marriage as it has been established and blessed by the God, recognize its intrinsic characteristics of unity and indissolubility and emphasize the importance of procreation. They disagree on the issue of sacramentality and methods of contraception.

Despite doctrinal differences concerning marriage, the traditions in question are consistent about fundamental issues. Understanding mutual teaching is the foundation for Christian unity.

Słowa kluczowe: dialog ekumeniczny, pentekostalizm, małżeństwo, Kościół Zielonoświątkowy w RP, Kościół Katolicki.

Keywords: ecumenical dialogue, Pentecostalism, marriage, The Pentecostal Church in Poland, The Catholic Church.

Bibliografia

1. Źródła

- Concilium Vaticanum II, *Constitutio pastoralis de Ecclesia in Mundo huius temporis „Gaudium et spes”*, AAS 58 (1966), 1025-1115, Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, tekst pol., Poznań 2002, 526-606.
- Congregatio pro Doctrina Fidei, *Instructio de quibusdam scientiae bioethicae quaestionibus „Dignitas personae”*, AAS 100 (2008), 858-887, Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja dotycząca niektórych problemów bioetycznych „Dignitas personae”*, Poznań 2008.
- GUS, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, *Wyznania religijne w Polsce 2012–2014*, Warszawa 2016.
- Ioannes Paulus II, *Adhortatio apostolica de familiae christianae muneribus in Mundo huius temporis „Familiaris consortio”*, AAS 74 (1982), 81-191, Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym „Familiaris consortio”*, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 2: *Adhortacje*, Kraków 2006, 69-138.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 2012.
- Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984.
- Paulus VI, *Litterae encyclicae de propagatione humanae prolis recte ordinanda „Humanae vitae”*, AAS 60 (1968), 481-503, Paweł VI, *Encyklika o zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego „Humanae vitae”*, Kraków 1968.

Studia i Dokumenty Zielonościwkowe, Duszpasterstwo, red. Z. Józefowicz, Warszawa 2002.

Wyznanie wiary Kościoła Zielonościwkowego w Polsce, w: E. Czajko, *Nasza wiara. Próba dogmatyki zielonościwkowej*, Warszawa 2014, 15.

2. Opracowania

Czajko W., *Antykoncepcja po chrześcijańsku*, „Chrześcijanin” (2012) 7-12, 28-32.

Gajda P.M., *Prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego*, Tarnów 2005.

Jagiello P., *Małżeństwo o podwójnym skutku w Prawie Wewnętrznym Kościoła Zielonościwkowego w RP*, „Acta Erasmiana” 13 (2016), 27-35.

Józefowicz T., *In vitro – zaproszenie do rozmowy*, „Chrześcijanin” (2012) 7-12, 49.

Józefowicz T., *Rozwód w Kościele?*, „Chrześcijanin” (2011) 1-6, 32-35.

Józefowicz T., *Seks, rozwody, in vitro i aborcja*, „Chrześcijanin” (2010) 1-6, 82-87.

Józefowicz Z., *W co wierzą zielonościwkowcy?*, „Chrześcijanin” (2003) 7-8, 14.

Kamiński M., *Prawo małżeńskie Kościoła Zielonościwkowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, w: *Prawo małżeńskie Kościołów chrześcijańskich w Polsce a forma wyznaniowa zawarcia małżeństwa cywilnego*, red. T. Zieliński – M. Hucal, Warszawa 2016, 205-213.

Kokoszka A., *Moralność życia małżeńskiego. Sakramentologia moralna. Część III*, Tarnów 2005.

Wichary M., *Zapłodnienie in vitro w polskiej dyskusji ewangelikalnej*, w: *Ewangelikalizm polski wobec wyzwań współczesności*, red. S. Smolarz, Wrocław 2013, 181-192.

Wprowadzeniu do nauki o Biblii oraz doktryny i praktyki ruchu zielonościwkowego, red. E. Bednarz – R. Tomaszewski, Warszawa 2010.

3. Netografia

Głos Prezydium Konferencji Episkopatu Polski w kontekście przygotowywanej ustawy o leczeniu niepłodności. Warszawa 2015, w: <http://episkopat.pl/glos-prezydium-konferencji-episkopatu-polski-w-kontekście-przygotowywanej-ustawy-o-leczeniu-nieplodnosci-2>, [01. 09. 2017].

Pontifical Council for Promoting Christian Unity, *Dialogue with Pentecostals Last published documents of the Joint International Commission for Catholic–Pentecostal Dialogue*, w: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/sub-index/index_pentecostals.htm, [01. 09. 2017].

Pontifical Council for Promoting Christian Unity, *Report of the Fifth Phase of the International Dialogue Between Some Classical Pentecostal Churches and Leaders and the Catholic Church (1998-2006)*, w: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/eccl-comm-docs/rc_pc_chrstuni_doc_20060101_becoming-a-christian_en.html, [01. 09. 2017].

Stanowisko Naczelnej Rady Kościoła Zielonościwkowego w RP w sprawie małżeństwa, rozvodu, powtórnego małżeństwa oraz planowania rodziny, Warszawa 2010, w: <http://kz.pl/kzw/stanowiska-kosciola-zielonoswiatkowego>, [01. 09. 2017].

Dudała J., *In vitro czy naprotechnologia?*, „Tygodnik Gość Niedzielny” 18 (2009), w: <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/gn200918-invito.html>, [01. 09. 2017].

- Ravasi G., *Wyjatek porneia*, „Przewodnik Katolicki” 26 (2014) 4, w: <https://www.przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2014/Przewodnik-Katolicki-4-2014/Przewodnik-liturgiczny/Wyjatek-porneia> [01.09.2017].
- Salij J., *Wielożeństwo w Piśmie Świętym*, „W drodze” 444 (2010) 08, w: <http://prasa.wiara.pl/doc/621348.Wielenstwo-w-Pismie-Swietym>, [01. 09. 2017].
- Staniek E., *Uwierzyć w Kościół*, w: http://mateusz.pl/ksiazki/es-uwk/es-uwk_ii_06.htm, [01. 09. 2017].